Број 44. У Новом Саду у четвртак 22. фебруара 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Сазив сабора.

Стојимо и чекамо и стрепимо: хоће ли се већ огласити, да је наш народни црквени сабор сазван у редовно време, како то закон прописује. Јер саборско устројство наређује: . . . „Сабор се састаје редовно сваке треће године између Ускрса и Духова, а ванредно по потреби“. А „изборни ред“ каже: „Редован сабор сазива се најмање 6 недеља пре, но што ће се сабор отворити“.

Ако ће дакле бити ове године сабора између Ускрса и Духова, сад је време да се сазове. Тај позив треба да изађе ово дана. А наш дописник нам је јавио из Будимпеште, да влада претреса то питање и да ће се одлучити, да ли да се сазове или не сазове наш сабор у редовно време...

Дакле, да ли да се сазове, или не сазове? Није ли то грозно?! — Зар може бити о оном речи. о чему закон наређује јасно и несумњиво?! Па има ли барем да је ко над законом? И зар може бити сумње, да ће сабор сазвати? И зар није баш у овај пар министар председник човек, који сваком приликом наглашава, да он познаје само закон и право и да ће увек радити само по праву и закону? И зар није то увреда по њега, што неко пита: Па хоће ли зацело бити онако, како то прописује закон?!

Све је то тако, али поред свег закона, па и поред тога, што је на државној управи министар-председник, који се издаје за ватреног чувара закона, ипак је данас велики разговор и велика сумња о томе: Хоће ли бити или не бити сабора сад између Ускрса и Духова?

А шта ли може да покрене такав разговор и такву сумњу? Може искуство и то веома горко искуство. Да и не говоримо о оном, што се догађало за време прошле владе. Те су владе одреда показале, да никад није било по закону. У нашим автономним установама нема можда ни једног јединог параграфа, који није згажен и погажен, баш од оних. који су намештени да чувају и штите закон.

Закон и уредбе требали би да су светиња. Али нису их поштовали они, који су позвани. Погазити овај или онај параграф, то им је било као отрести прашину са ципела. За то је на жалост пољуљана вера у правду, а постала је пословица, да су закони за то ту, да се не држе.

И кад се они од горе не држе закона, не држе га се ни други. Те зато и ради саборски одбор шта хоће. И зато и патријарх Георгије пита: Па ако сам и учинио што против закона и метнуо мало народна новца у џеп, зар да ми одмах буде по закону? Зар се ту не могу наћи смицалице? И зашто баш сад да буде сабора кад треба да се изврше моји рачуни? И кад се пре могло чекати годинама са сабором, зашто да се не причека и сад? Јер то је истина: И ако патријарх Георгије по својој дужности јавно пријављује сабор, он уједно ради тајно на томе, да тог сабора не буде.

Хоће ли успети у својој намери? То пита цео народ наш, јер да може бити и оно што није по закону, то се не увери смо само на раду прошлих влада, него и на раду данашње владе.

Потреба ванредног сабора беше очигледна, нарочито у новије време. Ал данашња влада не сазва тога сабора. Напослетку, ту се још могло рећи: Ми не видимо да је та потреба јака! Али данашња влада није сазвала на уречено време чак ни редовни сабор. Рок је том сабору био још лане између Ускрса и Духова. Није сазван! А што се догодило лане, против закона, може се догодити и ове године. На пролеће . . На пролеће! Између Ускрса и Духова! Па докле тако? И зашто тако?

Нами се увек пребацује, а да и нема повода, како нисмо коректни. Али то нико не може доказати. А гле шта се чини с друге стране И ми питамо: Је ли то коректност газити закон и не поштовати га?!

Нами руше језгро автономије: сабор. Руше нам главу автономије — сабор. Тим се подржава саборски одбор, коме је давно истекао рок. Тим се заклања патријарх Георгије, да се не прегледају ни његови ни остали рачуни. Тим се пречи уважење реда. Тим се подржав ју незаконитости, јер се даје рђав пример, тим се ствара могућност анархији у нашој автовомији.

Хоће ли данашња влада да одржи такво стање и надаље свом силом и против сваког закона, то ће се показати ово дана..

Народна жалост.

Ст. Шове. Смрт народног великана дра Светозара Милетића и Шовљани су огласили звоњењем, а звонили су и у време укопа. На Цвети ће одржати парастос на коме ће поп-Милан Стоја држати говор о животу и раду великог покојника.

Активитет или пасивитет?

Румунски лист „Трибуна“ од суботе 10. (23.) фебруара о. г. доноси на уводном месту чланак: „Узроци пасивитета“, у коме црта, како су Румуни дошли до пасивитета.

„Беше то струја год. 1881. која је у народној конференцији тражила, да се прогласи општи пасивитет за све Румуне ове отаџбине, тако, да нико од Румуна не иде на избор посланика. А баш ако би се десило. да који Румун буде изабран за посланика. да не иде на сабор, те да се и на овај начин даде израз незадовољству свију Румуна због политичног положаја, те да и Румуни збаце са себе сву одговорност због система, који данас влада у земљи. Међутим победила је друга струја, која је заступала ово: Ми смо незадовољни, ожалошћени и озлојеђени; али зато да не губимо наде на боље и да не губимо вере, јер напослетку Мађари морају ипак доћи до увиђавности, да нам не чине неправде. а увек нам неће чинити. Зато је ипак потребно да неколико свесних мужева, који имају осећаја за свој народ — ступе у сабор и докажу Мађарима, да ми нисмо противни њиховој раси; нисмо противни њиховој главној улози, коју они у овој земљи имају и коју признајемо да им припада, већ смо противни само њиховој политици, која изгледа, да је политика угушивања свега што није мађарско.

Народна конференција од 1881. усвојила је ове назоре за Румуне у Угарској и Банату и закључила је активитет, те је наредила, да се упусте у изборну борбу, како би што више посланика изабрала.

И Румуни из Угарске и Баната ступише 1881. г. у изборну борбу. С каквим резултатом?

Дајемо речи г. П. Козми, који је у оно време био председник комитета народне странке у народној конференцији од

ПОДЛИСТАК.

ДРУГО „ЈА“.

Превод.

Имам красна познаника, с којим се на моју велику жалост, врло ретко састајем, па ипак бих радо — отворено признајем — врло често, кад би било могуће, сваки дан с њим био. Прво зато, што је врло образован, љубазан човек, с којим се може при чаши пива, при боци вина, једно пола часа врло угодно ћаскати; друго, што ме је увек кад год би се с њим састао, понудио цигаром, која вреди бар форинту Покушам ли, да одбијем, он на тако љубазан начин победи мој отпор, да на послетку и ја постанем тог уверења, да му је угодно, када запалим мирисаву хавана цигару. Ко је тако страстан дуванџија, као што сам ја, јамачно ме не ће осудити, што ја са одбијањем не терам сувише далеко, него се на послетку дам наговорити. Ми живимо у образованом друштву, нисмо варвари; и учтивост је дужност шта више, врлина, а и пристојност захтева, да угодимо и своме ближњем. Могу признати, а да и не проиграм свој добар глас, да ја не само не жалим, што примам цигаре од форинте, шта више подгревам у себи тиху жељу, да се [illegible] н састајем са познаником, да бих [illegible] мирисној хавани.

Са мојим познаником! Ах, та како се зове? — сада сам му име заборавио. То је заиста врло захвално. Као извину могу само то навести, да ми тај ружни поступак не иде од срца, него се мора одбити на рачун мога памћења. У осталом и сам је у полак томе крив; само је то извесно да има такво опће, неодређено име, Мајер, Леман или Шулце, тако некако, да то управо и није име, него појам о полу. Горе је, што не само не знам имена му, него не знам ништа ни о његовом грађанском занимању

Факт је само, да мора имати врло знатан приход, што из тога закључујем, да увек располаже добро напуњеном кесом; а онда заиста није ни то маленкост, не само зато, што сам пуши цигаре од форинте, него што и своје познанике њима части Средње стање то не може! О срећни богаташи! Ја дакле и не слутим, ко је он, и какав положај заузима у друштву. По свој прилици то нећу никад дознати, јер немамо заједничких познаника, а ја се бојим да га сам испитујем. Само ми је то упало у очи, што се он не задовољава само тим, да ми понуди цигаре, него ми увек са нагласком каже и цену. Из тога закључујем, или је прост грађанин, или је парвени! Но о овоме нећемо даље расправљати. Главно је, да његове хаване изврсно пријају, и да веома жалим, што се тако ретко с њим састајем

Познаник ми је и другим нечим упао у очи. Кад год нас случај састави, увек морам да слушам горку тужбу, коју је у осталом и на првом нашем састанку изнео, и коју увек на тапет износи, да на послетку морам да мислим, е пати од фиксе идеје. Кад седнемо и запалимо цигаре, начини тужно лице, да већ одавна није имао част да ме види. затим почне тужбалицу.

»Помислите само«, обично би меланхолично узвикнуо, »какав сам ужасан белај имао! Тако шта само се мени може десити!«

»О! Шта велите!«

»Помислите, има овде један човек, који ми тако јако личи, како по спољашности, тако по лицу, покретима, говору и т. д. да нема тога, који би нас могао разликовати. У кратко »друго ја« у најстрожијем значењу те речи«.

»То је заиста чудновато!« одговорим неусиљеним обичним учтивим тоном.

»Сличност је тако чудновата, да ни моја рођена мати не би нашла ни најмање разлике између нас. Ја сам се с њим једном упустио у разговор. И на моје упрепашћење сазнао сам, да је он не само у истој години и месецу рођен, него и у истом часу. Ко нас посматра појединце, не може нас ни по оделу разликовати. Можете мислити. како је то фаталан случај!«

»Сличност је до душе врло чудновата, но

1884. год., он је о тој ствари дао следећи извештај:

„Од последње главне конференције настали су догађаји у нашој држави, које нисмо могли очекивати.

Програм народне странке произвео је један општи преокрет, колико код владе, толико код свију политичких странака; шта више, у целом мађарском елементу.

При изборима 1884. год. све могуће силе употребише против народносних кандидата.

Употребљена су сва дозвољена и недозвољена средства, само да се народној странци затворе врата од саборнице.

У овој тачци сјединиле се све странке; и овако народна странка, која не може и неће да се бори друкчијим оружјем, до оружјем моралним, у свима изборним срезовима била је потучена, осим Карансебеша“.

Може се рећи, један и по милијун Румуна у Угарској и Банату, није могао да изабере и да пошље на сабор од год. 1881. више до једног јединог депутата народног, генерала Доду, који би по гласу декретираног солидаритета имао да заступа Румуне из Арада, имао би да заступа сав народ румунски у овој држави на државном сабору.

Један заступник (депутирац) на 3 милијуна Румуна!

И ипак смо остали на започетом путу. У конференцији од 1884. год. декретирасмо поново активитет у деловима банатским, јер смо мислили: може бити да се нисмо доста добро приправили за изборе од год. 1884. нисмо доста организовани били и доста добро дисциплинирани.

Ступисмо дакле наново са свом својом снагом по могућству у изборну борбу и резултат је био: три посланика: Дода, Бабеш и Труца.

На сваки милион Румуна један посланик.

Народна конференција од 1887. год. увидела је напослетку, да је ма каква год изборна борба узалудна за нашу странку, и на то онда народна конференција декретира општи пасивитет са изузетком срезова, који су сигурни и држе, да су у стању да ступе у борбу, и специјално са изузетком среза карансебешког, који је (по сопственој) по изричној жељи остао да пошље и даље генерала Доду на сабор, позивајући га при том, да даде изјаву, како се не осећа позван, нити има права, да сам у парламенту 3 милиона Румуна заступа, и да на послетку не може ући у сабор.

Идућа конференција од 1892. год. декретовала је пасивитет и за овај срез, дакле општи пасивитет за све Румуне у целој Угарској“.

— Ето, то је историја пасивитета Румуна.

А у идућем чланку вели „Трибуна“ ово:

„Узроци зашто смо на свима изборним пољима скоро до ноге потучени није лежао специјално у нами Румунима, већ: прво, у прибирању порезе, због и најмање рестанције није се у изборну листу уписивао дотичан изборник. Било је случајева у банатским селима, где су Румуни у већини, да су место 100 бирача само 10 за избор имали права.

Други је узрок неправедна подела изборних срезова, без икаква географског смисла. Немачка или мађарска села утрпавана су међу румунска тако, да већина изборника Румуна увек у сумњу доћи мора.

А најжалоснији узрок: зашто смо побеђивани, лежи у начину како се избори уопште водили. На пример за време Банфија — таки је, да су се већ и Мађари сами почели да стиде.

Сва три узрока допринашала су ревно да смо ван генерала Доде, у свима срезовима пали, па и он је одбио мандат у мађарском парламенту.

Чиме би могли оправдати и садањи активитет? Да на то питање одговоримо, морамо опет горње питање претрести:

Први разлог сад одпада, избачен је тај закон о рестанцијама порезе. Имаћемо и куријално суђење у ствари избора, те има изгледа да више Румуна на избор изаћи могу.

Други узрок постоји и даље, и ко зна докле ће постојати, јер је влада отворено пред целим сабором изјавила, да не дозвољава друкчију поделу изборних срезова.

Трећи узрок се тиче изборног начина. Неки мисле да ће престати стари начин, јер имамо куријално суђење. Али овај закон још није опробан, како ће се према Румунима употребљавати.

Наше је тврдо уверење, да Румуни — данас како стоју ствари — никако немају своје политично начело, пасивитет, и ни један члан странке нема права усвојити промене какве без конференције народне странке, јер смо тврдо уверени, да она води рачуна о народним потребама.

Све што желимо нагласити, и што смо небројено пута нагласили, то је, да се споразум одржи од стране народне конференције.

Овако само разумемо народну солидарност, овако треба да разуме сваки Румун, који нема друга интереса већ само народна“.

Политички преглед.

Шкандал и туча у аустријском сабору. У седници аустријског сабора од понедељника дошло је до шкандала, а у седници од уторника и до туче.

У седници од понедељника поделили су мегдан међу собом само Немци и то: немачке социалне демократе и немачке националисте с једне стране а немачке хришћанске социјалисте с друге стране. Борба је била око прешног предлога, да се отклоне неки параграфи о дисциплинарним казнама против учитеља. Немачке социалдемократе и немачке социјалисте ужасно су напали Луегера и његову странку, да гоне учитеље који нису њихови људи. Ови им нису остајали дужни, те се тако заподела ужасна свађа међу њима. Као киша падале су речи: комедијаши! битанге! вагабунди! ниткови! пси! свињи! клерикално ђубриште! у криминал с вами! ви сте за лудницу! то је лигуриански морал и т. д. Шта више, некоји су подражавали и лајање паса, што је изазвало и весео смеј. Шкандали су ови прилично трајали, док се нису мало стишали, да је седница продужена.

У седници од уторника дошло је и до крваве туче. Чеси су одмах у почетку огорчени били што је председник био издао једну интерпелацију посланика Плацека једном чиновнику, да је испита. То је и одвише, а Плацек је огорчено устао против те незаконитости. Између Немаца и Чеха настала је оштра препирка и свађа, а чески социјалиста Фресл, је међу тим дошао председнику за леђа и истргао му из руке спис, на коме су били забележени говорници. У томе тренутку се многи Шенереровци, а нарочито Бергер, Иро, Хофер и Малик, нађоше до Фресла, те га слошки нападоше. Малик је Фресла дочепао за главу, а остали су песницом и правачником дивљачки ударали по Фреслу, да су га свог искрвавили. Чеси су брже појурили Фреслу у помоћ и потисли Немце, али дотле је већ Фресл сав крвав био и онда на споредна врата изашао из дворнице. Председник који је још у почетку гужве био затворио седницу, сад је поново отворио, доделио Фреслу укор, што је код Чеха изазвало бурно негодовање, а код Немаца бурно одобравање, и за тим је рад настављен, као да се ништа није ни десило.

У аустријским политичким круговима се мисли, да сабор неће моћи радити ни до Ускрса, и ако се тврди да је постигнут компромис између владе и Младочеха.

Пражки лист „Глас Народа“ вели, да је цар врло незадовољан и огорчен на немачке националисте, што воде таку борбу против папе. И изјавио је једном министру да би ипак боље било, да се влада ослони на десницу.

Пражке „Народне Листи“ доносе уводни чланак под насловом: „Зар се није погрешило?“ у њему пита, зар су Младочеси требали да с владом учине компромис за љубав таких ситничарских поступака.

Ново бугарско министарство. У прошлом броју нашег листа изнели смо имена нових бугарских министара, и напоменули смо, да их има Цанковиста, Каравеловиста, па чак и чланова бугарског мађедонског комитеа. Данашњи министар

ја опет не увиђам, зашто ви то држите као особит белај?«

»Како? То вами није белај, кад вас чине одговорним за рад и понашање сасвим непознатог човека, кад ја морам прати што су други упрљали?«

»Имате право, то је врло неугодно!«

»То није само врло неугодно, него је то права несрећа. Сваког тренутка морам бити приправан, да ме једног лепог дана због провале и крађе ухапсе, да ми очи ископају, или да ми изневерена љубазница полије лице витриолом. Недавно ме је напао на беломе дану на сред улице кројач, што му нисам платио остатак дуга од 10 фор. Улалуд сам га уверавао, да му апсолутно ништа нисам дужан, и да гледа другог неког у мени; то ништа није помогло, он беше тако суров, и тако је викао, да сам морао за оног несрећника исплатити 10 фор., да бих избегао већу бруку.«

»Зашто се нисте на полицију обратили?«

»А зар мислите да бих се користио каквим срамним уличним призором? Онај бесни кројач је имао тако јак глас, тако је ужасно викао, да нам се сав свет чудио. То је ужасно. Напослетку ћу или полудити или постати самоубица.«

»Какав је човек, та ваша несрећна прилика?«

»Хуља, пијаница, дон Жан, пропалица, која у ритама похађа све ракиџинице, у народним кујнама једе а при том трчи за свима пристојним девојкама, да их заведе.«

»А да не говори из вас завист?«

»О не, мој господине то није шала, него је права несрећа. Ја дркћем, кад помислим каквим неугодним неспоразумима то може одвести, и како ће се у оном одличном друштву, у ком се обично крећем, о тој афери судити!«

»Драги пријатељу, ви претерујете! Они друштвени кругови, у којима се ви крећете познају вас сувише добро, а да би когод у опште могао доћи на мисао, да у вас поред све ваше сличности са оном хуљом, само за један тренут посумња, да би ви могли бити идентични са оним Дон-Жаном у трањама.«

»Ви сте врло наивни и не познајете свет! Људи су врло рђави и не устежу се ни од какве клевете. Пре се верује у зло ближњега него у добро. Најужасније је, кад помислим, да би случај могао учинити, да несрећника опази моја жена са каковом дамом.«

»Ја бих вам саветовао, а то ми се чини као најпаметније, да му дате новаца, да оде из наше престонице.«

»Молим, то сам већ покушао. Срео сам се с њим у вече, на моју особиту срећу, у једној забаченој улици предграђа. Започнем с њим разговор и позовем га на вечеру у оближњу крчму. Он прими позив драге воље и изрази своју радост, што се самном поближе може упознати, пошто ме, као што рече, већ одавна познаје и што је наша чудновата сличност не само њему упала у очи, него и другима. Тада дознам, да му је занат малање соба и понудим му хиљаду форината под условом, да град за увек остави и отиде у друго место. Али несрећа одби моју понуду врло охоло, јер вели, да му је у нашој вароши врло добро, а да бих га се могао тако лако новцем ослободити. Боље је, да овде проживим као просјак, него у каквом граду као краљ. Видите господине, мој је положај ужасан.«

И тако морам увек да слушам ову историју, ову јеремијаду од почетка до краја, кад год се састанем с њим — да боме не пропусти, да ми понуди своје ваљане цигаре а ја сам тако слаб, да не могу да одбијем и не примим његову хавану, па ма и с том опасношћу, да опет морам слушати његову причу. Али сада се већ одавна нисам с њим срео, мислио сам већ, да је отпутовао или умро, да случајно нисам недавно наишао на њега на булевару.

Он је ишао испред мене, а баш бих радо био попушио једну изврсну хавану. Пожурим се, да га стигнем, али њега наједанпут неста-

правде Радев је бивши председник бугарског мађедонског комитеа. Као председника изаслао га је био комите у Хаг на конгрес мира, да изнесе жеље и тужбе бугарског мађедонског комитеа. Но није постигао био ништа, јер чланови конгреса нису хтели ни да га чују. — Јавно мнење европско се врло чуди, да је бугарски кнез именовао министарство у коме су чланови бугарско-мађедонског комитеа, и то сад баш у ово време, када су и Русија и Турска, па и други, тако одлучно устали против тог комитеа. Незна се шта је кнеза навело на овај корак, но мисли се да је томе узрок страх од стања у земљи. А мисли се тако тим више, што је у целом министарству само један кнежев човек, а то је Паприков.

Прилике у Француској. У седници француске коморе од среде великом већином гласова решено је, да се Деруледу и Хеберту одузму посланички мандати. Седница је врло бурна била. Фирмин Фор бранио је Деруледа, напао је сенат и министра председника Валдек-Русоа, сравнио га је са човеком, који при погубљењу стиска на дугме гилотине Председник не да да се министар-председник сравњује са џелатом. А кад Фор и даље тако наставља, председник предлаже да се овај искључи са неколико седница. Седница усваја ово, но Фирмин Фор неће на њен позив да сиђе с трибине и напусти саборницу. Председник меће шешир на главу, за знак да је седница прекинута. Заповедник саборске страже улази унутра са 12 војника, који су без оружја. Ови опколе трибину а заповедник ставља своју руку на раме Фирмина Фора, позивајући га да напусти трибину и саборницу. Фор изјављује да уступа насиљу и кличе: „Живела хонетна република!“ Посред војника излази из саборнице. Седница је онда продужена и са 252 против 117 гласова проглашено је да Деруледе губи свој мандат, а са 347 против 132 да и Хеберт губи мандат.

Криза у Шпанији. Из Мадрида јављају, да ће нови кабинет бити овако склопљен: Маркиз Вилаверда председник министарства и министар финансија, маркиз Пидал министар спољашњих послова, маркиз Вадило правде, ђенерал Линарец рата, Рашар Иквиердо марине, Алазар унутрашњих послова, гроф Валдосере просвете, Апарицио јавне роботе. Сви кандидати министарски припадају конзервативној странци. Но дефинитивно биће ствар решена тек кад се сврше нови преговори маркиза Вилаверде с краљицом регенткињом.

Рат између Кине и удружених сила. Заступници удружених сила решили су, да траже, да се погуби још 12 великих чиновника кинеских, а осим тога да се казне још 90 мандарина. Кинеска се царица опире да се двор врати у Пекинг.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглески извештаји већ од неколико дана доносе како Бота хоће да се преда. Сада пак о предаји Боте веле ово: Бота ће се по свој прилици предати, ако Енглеска испуни ове услове: Да се на слободу пусте сви бурски заробљеници, који су на острву св. Јелене. Африканди који се побунили да не буду кажњени. Транзвал и Оранж да под окриљем енглеским очувају своју независност. Све отете и попљачка не ствари да се врате Бурима. Још се вели, како би Киченер пристао на ове захтеве, ал се енглеска влада буни против тога. Она тражи да се Бури предаду на милост и немилост, а осим тога да се још Кригер прогна из своје отаџбине. — Из овога се најбоље види да се Бота доиста не налази у таковом шкрипу, као што веле енглески извештаји. Јер кад му не би било спаса, не би зацело такове услове стављао.

Из Преторије јављају, да је Девет са својом војском пошао према Филипополису, но да га је енглеска војска претекла, те је сад скренуо према Форшмиту. Још јављају из Лондона, како је Девет изјавио да ће ма под којим начином продужити четнички рат, ма и на своју потпуну одговорност.

Вести из места и са стране.

Атентат против земаљског сабора. Прекјуче је председништво угарског земаљског сабора на поверљив начин извештено, да радници, који су без посла, спремају атентат против сабора. Поводом тим је наређено, да полиција стражари око саборнице и њезине околине и после седнице, и то је учињено, али није опажено ништа сумњиво. Полиција ће да стражари још и даље ових дана око саборнице и њезине околине. — Међу тим је варошки капетан у понедељак објавио пресуду у ствари изгреда, што су их починили приликом радничке демонстрације социјалистичке радничке вође, Хуго Гросман и Арнолд Вајнбергер. Гросман је осуђен због нарушавања јавнога мира и реда на 100 круна глобе или 5 дана апса, а Вајнбергер на 50 круна или 3 дана апса.

За Ранка Тајсића. Читамо у београдским листовима: На састанку београдске великошколске дружине „Побратимства“, председник је саопштио збору писмо минхенске српске омладине, у коме она жели да би све српске омладине требало да узму иницијативу за помиловање Ранка Тајсића. Збор је донео ову одлуку: „Великошколска омладина, решена да узима жива учешћа у свима јавним, унутарњим и спољним питањима, истакнутим у нашој отаџбини, на својем скупу од 18. о. м. одлучила је да меродавним факторима обрати пажњу и на питање о Ранку Тајсићу, те да би се и његова ствар скинула са дневнога реда, данас, кад су и остале жртве прошлих заблуда и предрасуда осетиле благодети после обрта у државној политици Србије“.

Умирање деце у Угарској. Из статистичких података види се, да је у Угарској веома велик број новорођених. И кад код нас не би деца онако у необично великом броју умирала, те број новорођених парализовала, онда би Угарска у Европи била на првом месту што се тиче броја новорођених. Из ниже наведених бројева види се, да је у години 1898. рођено у Француској 22·1, у Великој Британији и Ирској 28·9, у Италији 33·8, у Немачкој 36·2, у Аустрији 36·2, а у Угарској 37·4 од сваке хиљаде становника. Али је за то страховито велики број деце, што умиру. У Угарској од свију просвећених држава највише умиру деца, изузевши Русију, где су те прилике још жалосније. Узрок умирању, дабогме, лежи у равнодушности нашег света према здравственим приликама у опште, а даље у незнању и местимице у сиромаштини. Али као да је поглавити узрок у томе, што су родитељи немарни према здрављу и животу своје деце. Јер док од стотине живи рођених (просечно од 1891. до 1898.) умире деце испод пет година у Енглеској 22·57, у Француској 23·46, Немачкој 28·12, Италији 31·07, Аустрији 34.97, дотле у Угарској умире у том добу 38·12, а у Русији 43.04. Или другим речма, у Угарској умире са 15 постотака више, но у Енглеској, која показује у томе најбоље резултате.

Словачки родољуби у слободи. 11. ов. мес. изишао је је из бањско-бистричког затвора велики словачки родољуб, одличан писац, песник и публициста словачки, Хурбан-Вајански. Он је лежао у затвору пуних пет месеци због тога, што је био присутан при народној манифестацији, која је приређена у част уреднику словачких „Народних Новина“, А. Пиетору, кад је био пуштен из пештанског затвора, у којем је одлежао два месеца због два политичка чланка. У бањ-бистричком затвору налази се још Словак, адвокат Дула, који ће остати у затвору још месец дана,

Годишњи помен архимандриту Н. Дучићу. Читамо у београдским листовима: 21. о. м., као на дан годишњице од смрти покојнога архимандрита и академика Нићифора Дучића даваће се годишњи помен овом просветном добротвору на његовом гробу код цркве св. Николе на новом гробљу у 10 пре подне. — Како је Ср. Краљ. Академија одлучила, због смрти краља Милана, не држати у овом месецу никаквих свечаних скупова, одгођен је за месец март или април и намеравани свечани скуп Срп. Краљ. Академије у част покојном Н. Дучићу

Завера против талијанског краља. Анархисте немирују. Тек што су дошли главе талијанском краљу Умберту, хоће да дођу главе и сину му краљу Виктору Емануилу III. Из Рио де Жанејра јављају, како је тамошња полиција ухапсила два анархиста, који су после дужег опирања, признали, да су анархисте у својој седници одлучили да убију данашњег талијанског краља Виктора Емануила, и да је коцка пала на друга им Лавечију Монтевидеа да овај атентат изврши. Лавечија је већ отпутовао за Генцу. Он има да динамитом баци у ваздух талијански краљевски двор. Из Генце јављају да је тамошња полиција извештена о томе, ухапсила анархисту Дионисија Лавечија. У Риму неверују о томе атентату, тим више што Лавечи није дошао од своје воље у Генцу, већ на један писмени позив, који га је приморао да онамо дође. Мисли се да је то све подвала намерена против Лавечија и да изазове узрујаност.

Рускиње у Грчкој. Грофица Капнист и ћћца Софија Бакунинова издале су Атини брошуру, у којој позивају надлежне власти, да учине крај са стањем у грчким хапсанама, у којима се људи убијају. Брошури је наслов: „Хапсана у Старој Капландији и укидаље смртне казне“. Племените Рускиње походиле су неколико пута она „адска“ места, без икаква обзира куде власти, које трпе и даље оиакву хапсану, као што је стара касарна, где је 700 људи утрпано, те их једе гад и они пропадају душевно и телесно. Обе Рускиње веле, по што су у грчким хапсанама виделе оне страшне слике из живота, немају више храбрости да у Атини гледају друге ствари и да им се диве.

Ибзен тешко оболео. Из Христијаније јављају, да је остарели норвешки песник Хенрик Ибзен тешко оболео и лежи у инфлуенси. Овој несрећној бољи придружиле су се у последње дане и друге бољетице, те је околина Ибзенова због његове болести јако забринута. И то тим више, што је песник већ у дубокој старости.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 21. фебруара.

Беч. (Саборски извештај.) После туче, Младочеси су замерили Фреслу због његова понашања, и добацили му, да он и његови другови срамоте ческо име! У саборници су бурно одобравали Младочесима.

Београд. (Кор. биро.) Београдски заповедник пуковник Магдаленовић, пензионисан је за то, што се испоставило, да је био у тајној преписци с краљем Миланом.

де у једној кући. Када сам се мало после вратио, спазим га опет где из исте куће излази. Али каква промена! Место елегантног одела, које је обично носио, неке рите, на глави му не беше светли цилиндар, него обична радничка капа и ипак је он то био и нико други. Јер такве сличности не може бити. Али напослетку можда и има. Он сам тврди, да их ни његова рођена мати не би могла разликовати. Дуго сам размишљао, да ли да га ословим, напослетку радозналост победи. Приступим му, пасмешим се пријатељски и повичем: »Добро јутро, драги пријатељу!« Он стане и стајао је неколико минута без и једне речи, онда одговори суровим, рапавим гласом:

»Шта желите? Немам част господина познавати.«

»Опростите! Ја сам се, дакле, преварио!« рекнем збуњено.

»Одмах сам помислио«, одговори. »Тако шта није први пут у моме животу«, и удаљи се брзим кораком.

Моје упрепашћење да се само насликати. Мој анонимни познаник имао је право, такве сличности заиста још није било. У том тренутку поздрави ме неко и покуца ме поверљиво по плећима. Окренем се, а оно беше мој стари добри пријатељ, поручник у полицији.

»Што стојиш тако забезекнут? Кога очекујеш?« упита зачуђено. Ја му приповедим цео догађај.

»Добро знам«, прекине ме, »и познајем тога »друго Ја« са цигарама од форинте«

»Фала Богу, сад ћеш ми ти напослетку задовољити радозналост, јер, морам ти признати, не интересујем се за овог човека само због његових цигара, него и за његову личност.«

»Драге воље! Али не овде на улици. Хајдмо на кафу, где ћу ти све испричати.«

Ту сам дознао, да је мој познаник некакав лукави пустолов, да је лакомислени Дон-Жан који обожава картање и коцкање. Има навику да увек, кад добије новаца, огромне суме проћерда, и да онда пуши цигаре, које вреде најмање форинту. Али чим му се испразни кеса, он би се претворио одмах у одрпанца и дотле би малао и толико био штедљив, док не би опет скупио новаца, да наново покуша своју срећу. Причање о своме »другом Ја« потиче из обзира, да на свима састанцима са својим пријатељима може имати згодан изговор. У осталом полиција будним оком мотри на њега.

Сад бих само рад био знати, кад ћу опет имати задовољство да пушим цигаре од форинте, и да ли ћу се опет у животу с њиме срести!

Ј. Н.

Трговина.

НОВИ САД, 21. фебруара 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·10—— н. Пшеница средња фор. 7·——— н. Пшеница лакша роба фор. 6·80—90 н. Наполица ф. 6·——— н. Јечам нови ф. 5·50—90 н. Зоб фор. 5·50—90 нов. Кукуруз у зрну нови фор. 4·80—90 н. нови у клипови ф. —·——.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пољена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе мере
„ средњи . .	30—31 нов.	
„ лаки . . .	28—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	26—30 нов. по клгр.
Јагњци	5—11 фор. по пару.
Овци .	——— фор. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

20. фебруара било је . . . . . 0·02 мет.
21. фебруара било је . . . . . 0·34 мет.

Књижевна вест.

Већ је изишла из штампе књига

СРЕТАН БИРТАШ

Књига за бирташе, крчмаре и оне који се баве точењем пића. По свестраном испитивању фабрика где се ракија прави дошао сам до резултата како се прави јевтина, добра, кусна и нешкодљива ракија и то без казана. И 5 литри може се правити. По данашњем закону може свако правити, такође и поједине газде за своју потребу.

Моја књига учи како се прави шљивовица, комовица, кукурузара, вишњача од кајсија, јабука, рум, ликер, коњак, растопчина, сирће, и још 75 врсти. Како се поправљају кисела, судовна, преврнута, теглећа, и без боје вина. О коштању вина и познавању у ком има воде. Цео министарски законик у погледу точења и крчмарења, — пецива ракије са казном, потрошарином меса, пића и т. д. Мин. законик у погледу полицајнога надзора. Књига стаје 6 круна. Ко пошље новце унапред добива 10% попуста и франко. Књига се може добити на сваком језику. Све шпеције могу се добити у мојој трговини. Надајући се многобројној наручбини са штовањем

Радован Поповић,
спецерајска трговина код „Лабуда“
у сопственој кући
НОВИ САД, БАЧКА.

60 8—10

ОГЛАСИ.

КЊИЖАРА

добро уређена и сортирана у једној од већих вароши у Србији, продаје се због слабости сопственикове.

Прави годишње обрта од 60.000 до 70.000 динара.

Ближа извешћа у администрацији овог листа. 95 3—3

МЛАЂИ ПОМОЋНИК

шпецерајске струке, као и млађи помоћник, који је вичан бранжи кратке робе, могу одма добити места код **F. Goldstein** у Земуну.

3—3 96

СРПСКА ШТАМПАРИЈА

(ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО)
У ЗАГРЕБУ
тражи

КЊИГОВОЂУ

који је вјешт
двоструком књиговодству и
српској и њемачкој кореспонденцији.

Она г. г. рефлектанти, која су у сличним пословима већ радили имају првенство.

Оферти се шаљу на

Управу Српске Штампарије
(деоничарског друштва)
у Загребу.

100 3—3

Број 6 ех 1901.

СТЕЧАЈ.

На основу решења сл. епарх. школског одбора вршачког, бр. 6/2 80. и 88. III. 5. ех 1901. расписује се поново стечај на упражњено забавиљско место, при овдашњем срп. вероисповедном забавишту.

Плата је 1000 круна, 3 хвата тврдих дрва за огрев; слободан стан; из 2 собе, кухиње, вајата и подрума.

Изабрана забавиља је дужна, о своме трошку држати себи помагачицу, и има се придржавати школске уредбе, за српске вероисповедне школе, од 1872. године.

Избору ће се припустити оне компетенткиње, које поред забавиљског оспособљења, искажу прописан засебан испит, из српског језика, на српској учитељској школи, и учитељице, оспособљене на српској учитељској школи, у Сомбору, које су и оспособљене забавиље.

Молбенице ваља управити на: „школски одбор, српске православне црквене општине перлеске“.

Рок стечају истиче 3. (16.) априла о. г.

Дано у Перлеву 14. (27.) фебруара 1901. године.

101 3 3 **Школски одбор.**

Хемијски завод краљ. угарског универзитета:

Kristály

Планински извор
СВ. ЛУКИНОГ КУПАТИЛА
У БУДИМПЕШТИ
јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела

МИНЕРАЛНА ВОДА.

Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.

У НОВОМ САДУ:
У ТРГОВИНАМА Г. Г.
Стојановића и Радовановића, Браће Вагнера, Д. Коде и З. Арсенића. 628 27—

Од више стотина приповнатих лекара препоручена.

Најукуснија и најјефтинија минерална вода.

Нове књиге и музикалије

које у последње време из штампе изађоше:

***ДОМАЋЕ ГАЗДИНСТВО**
СА 170 СЛИКА
по својим предавањима написала Љ. Сладојевићева, управница Вишег Завода за васпитање девојака у Београду.
(ФОРМАТ ВЕЛИКА ОСМИНА СА 330 СТРАНА) ф. 3·—
ПОСВЕЋЕНО КРАЉИЦИ ДРАГИ.

ПЕСМЕ БРАНКА РАДИЧЕВИЋА
десето најновије издање
СА СЛИКАМА (1901.)
на финој артији
(формат осмина — са 328 страна) фор. 1.—

***УЧБЕНИК ЗА БАБИЦЕ**
са 43 слике од дра Јована Ј. Јовановића, лекара за женске болести.
(Препоручено од главног Санитетског Завода у Београду.) ф. 2·50

ИЗ ПРИВИДНОГ СВЕТА
ТРИ ШАЉИВЕ ИГРЕ
од Милана Савића
секретара Матице Српске
Добре воље — На леп начин — Цар проводација
60 новчића.

ЧЕРГАШТВО
слике из париског књижевничког и уметничког живота.
ф. 1·—

ДЕТИЊСТВО
Написао П. С. Срећковић.
(Друго издање.) ф. 1·—

КОЗАЦИ
Написао Гроф Лаф Николајевић-Толстој. ф. 1·30

ЈУНАЧКИ СПОМЕНИК
великог војводе Мирка Петровића-Његоша
јуначке песме Бојеви Црногораца са Турцима
1852—1862. Цена ф. —·50

***У ШКОЛИ ЖИВОТА**
ПРИПОВЕТКА ЗА МЛАДЕЖ СА СЛИКАМА
Написао Мих. Стефановић, учитељ. ф. —·30

ОДАБРАНЕ НОВЕЛЕ
Од Алексе Киланда.
ф. —·40

ВУКОДЛАК
Приповетка од К. Миксата.
ф. —·25

ТАЈНЕ ШПАНСКЕ ИНКВИЗИЦИЈЕ
Написао Де-Ферал.
(Са 590 страна) ф. 1·50

45 ПЛЕМИЋА
Велики роман од Александра Дима у три књиге (966 страна). Цена фор. 3.—

Књига за омладину (Bilderbuch)

са лепим сликама у бојама:

***МАЛИ РАЧУНЦИЈА**
За поуку и забаву.
ф. —·80

***ЖИВОТ ЖИВОТИЊА**
Са врло лепим великим сликама
ф. —·60

***СЛИКЕ**
ЗА ОЧИГЛЕДНУ НАСТАВУ.
ф 1·50

*МУЗИКАЛИЈЕ.

БОЖАНСТВЕНА СЛУЖБА (ЛИТУРГИЈА)
по српском народном напеву сложио Ст. Мокрањац. Цена 5 фор. (Ово је дело наградио Српски Архијерејски Сабор у Београду.)

ОСУ СЕ НЕБО ЗВЕЗДАМА
Варјације за гласовир од П. О. Крстића ф. 1·—

СА СРПСКОГ СЕЛА
Скица за гласовир од П. О. Крстића ф. 1·—

ДАЉЕ ЈАВЉАМО ДА СЕ У ШТАМПИ НАЛАЗИ

МАЛА ГЛАСОВИРСКА ШКОЛА И ВЕЖБАОНИЦА

ЗА СРПЧИЋЕ И СРПКИЊИЦЕ УДЕСИО ПРОФ. ЈОВАН ГРЧИЋ.

НОВИ САД, фебруара 1901.

Са * звездицом обележено, цена је нето без икаквог попуста 80 2—3

Српски књижари и штампари
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду